

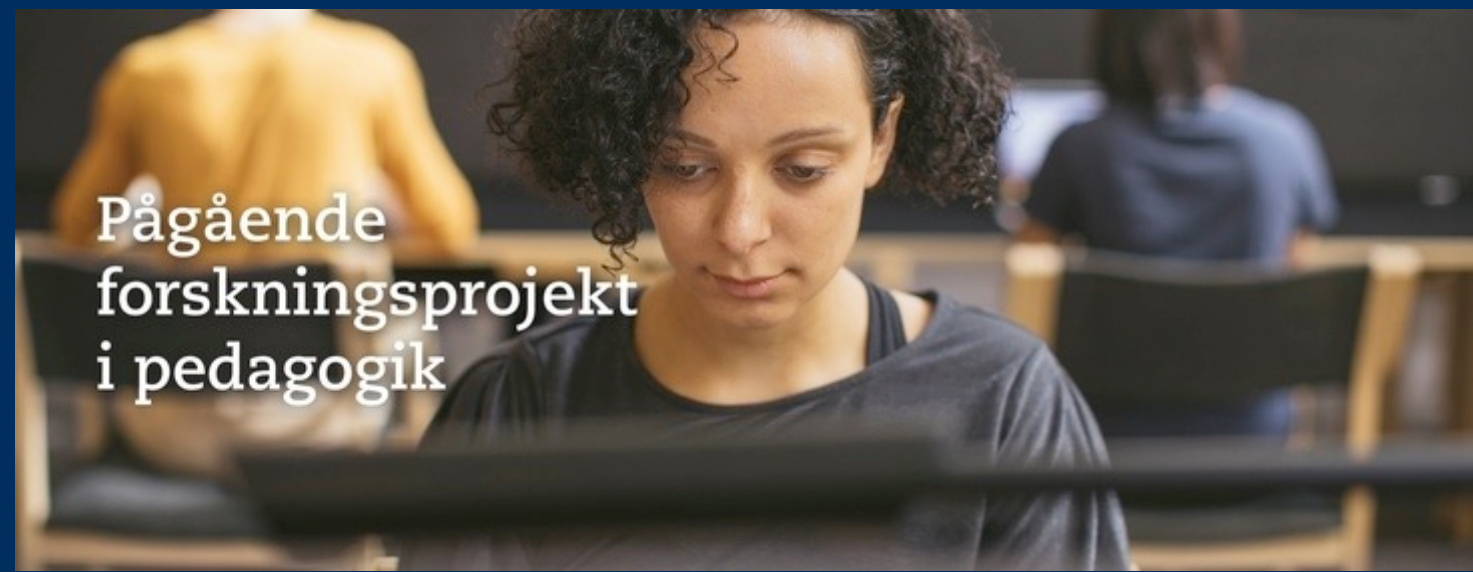
Delstudie inom projektet
Inkludering och erkännande av nyanlända ungdomar och unga vuxna genom studie- och yrkesvägledning.
En studie av professionella överväganden och prioriteringar.

Att hitta nya vägar. Skolors arbete med nyanlända ungas framtid.

Åsa Sundelin
Lektor, programansvarig
studie- och yrkesvägledarprogrammet

35 minuter om...

- Bakgrund till studien
 - tidigare forskning
- Studiens forskningsfrågor och upplägg
- Resultat under arbete

Några utgångspunkter

- Sundelin Å (2015) *Att skapa framtid: en analys av interaktionen i studie- och yrkesvägledande samtal med unga i migration*. Stockholms universitet, Sweden
- Sundelin Å (2017) *The Swedish report on intellectual output 02. Collation of Qualitative Questionnaires/Interviews from Experts*. Report in Erasmus+-project CMinaR, Teaching career counsellors of refugees.

Doktorsavhandlingar från Institutionen
för pedagogik och didaktik 39

Att skapa framtid

En analys av interaktionen i studie- och yrkesvägledande samtal med unga i migration

Åsa Sundelin

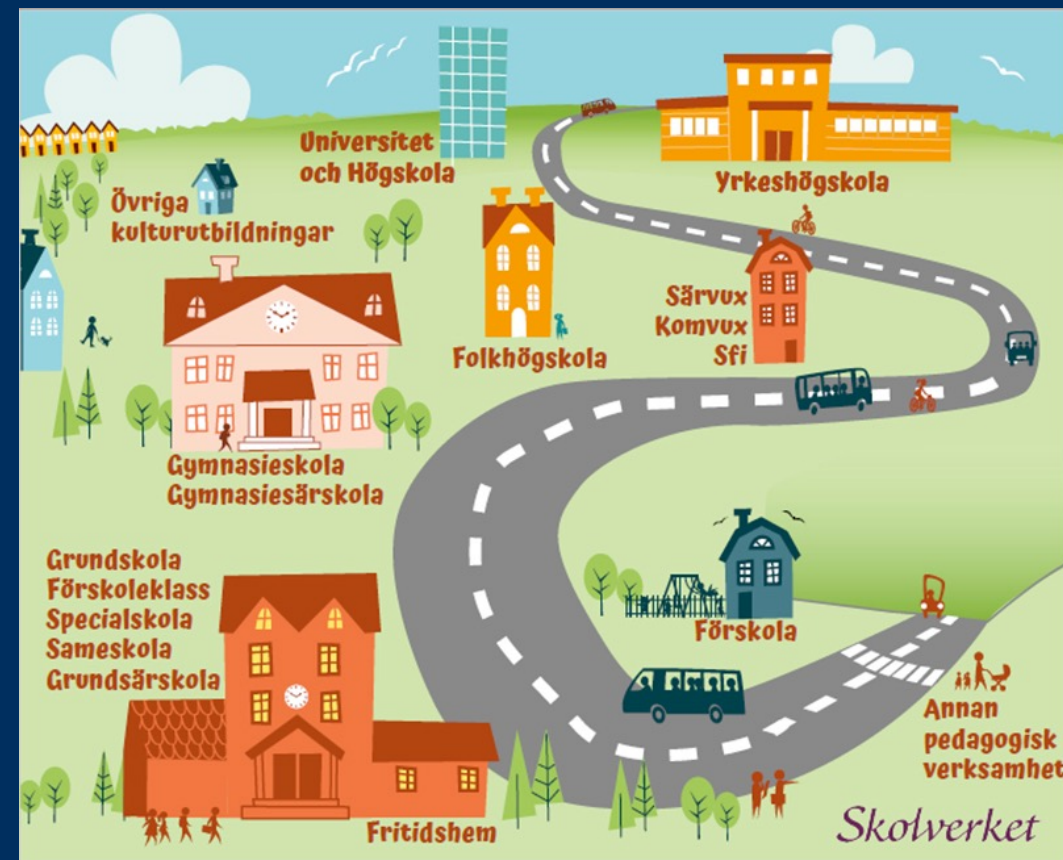

Vägledarnas nyckelprojekt stödjer fr f a elevernas karriärlärande projekt (Sundelin, 2015)

Samtalen har en ställföreträdande funktion för elevernas och deras familjers frånvaro av svenska erfarenheter av utbildningsvägar och arbetsliv.

Slutsats: Skilj på att arbeta med elevers väljande och lärande

- I samtalet
- Undervisning – erbjud möjligheter till lärande om karriärfrågor utanför samtalsrummet

Om jag jämför det är inte så lätt om man kom hit och kunde ingenting eller har inte gått skolan i hemlandet. Och sen har börjat svenska, det är inte så lätt att studera så snabbt. Men det tar tid, jag vet. Om jag jämför här i Sverige, det är jättesvårt att få jobb. Så om du letar efter dom kommer och säga "har du utbildning" eller sånt grejer. Livet här är så konstigt. ((gråter))

(Fatima i Sundelin, 2015)

Meningsskapande

- Den process i vilken människan försöker begripliggöra verkligheten, skapa en rimlig struktur av de flöden av intryck som hon möts av.
- Blir påtaglig när människan hamnar i situationer och sammanhang där vi inte känner igen oss.
- Etableringsarbete: skapa förutsättningar för aktörer att sammanfläta nuet med det förflutna på ett sätt som gör att framtiden kan betraktas som greppbar, löftesrik och meningsfull

Vilka möjligheter till meningsskapande om utbildning, arbete och framtid ges unga nyanlända i skolan?

Om delstudien

- hur går det till när nyanlända elever ska lära sig mer om svensk utbildning, arbetsmarknad och arbetsliv,
- vilka möjligheter till meningsskapande om framtiden vad gäller utbildning och arbete ges nyanlända elever i gymnasieskolan?

Frågeställningar

- Vilket arbete görs för att stödja nyanlända ungas meningsskapande om framtiden?
- Hur upplever informanterna att skolans arbete stödjer elevernas meningsskapande om framtiden?
- Vilka villkor formar det arbete som görs?

Metod

Etnografisk ansats

- Fältarbete. Observationer av skolans studie- och yrkesvägledande arbete: informationstillfällen, undervisning, gruppvägledning, studiebesök, mässor och annat.
- kvalitativa intervjuer

Det empiriska materialet

Språkintröduktion

- Större stad A
 - 1 kommunal skola,
 - 1 friskola (praktikprojekt)
- Storstad:
 - 1 kommunal skola
- Större stad B:
 - 1 kommunal skola (Framtidskurs)

- Urval: geografisk närhet, intressanta exempel samt allmän bild

22 skolbesök

- 27 vägledningssamtal (observationer)
- 3 klassrumsaktiviteter
- 1 besök på praktikplats
- 2 Arbetslagsmöten (lärare)

16 Intervjuer

- 4 studie- och yrkesvägledare
- 6 lärare
- 4 rektorer
- 1 praktiksamordnare (2 intervjuer)

Elevers behov av stöd inför framtiden

De känner ju inte till skolsystemet. Det är väldigt olika i den här gruppen hur väl påläst man är och vad man har för studiebakgrund och så där. Men det är ju ändå mycket som är helt nytt. Om man jämför så har ju de svenska eleverna mycket mera, alltså föräldrarna vet lite grann eller liksom allting. Och språket, bara det liksom gör ju att man inte kanske vet och så. Deras föräldrar har väl oftast kanske ännu svårare med svenskan. Ja, man har ju inte den hjälpen oftast hemifrån.

Vägledare, Storstad

Dom behöver ju hur mycket som helst. och ibland känns det ju ganska tufft för att jag är ute i klassrumsinformationer, jag har individuella samtal förstås, och sedan kan dom komma tillbaks efter några månader och... och jag tror att dom har förstått vad jag har sagt [skratt], men dom har ju inte det. det är svårt, även fast jag är medveten och försöker att göra det på ett väldigt enkelt sätt så är det svårt att få ut den här informationen

Vägledare, Större stad 2

Vilket arbete görs för att stödja nyanlända ungas meningsskapande om framtiden?

Vägledares arbete - "Val-vägledning"

- Individuell vägledning
- Vägledningen fokuserar nästa steg i utbildningssystemet.
- Hög-riskvägledning (Jfr Linde et al, 2021)

så vägledning inför gymnasievalet är ju ganska stor bit med den här gruppen, och då har jag klassrumsinformationer, visar någon film ibland, någon powerpoint som jag har och så där. Delar gymnasiekataloger, vi går på studiebesök på dom andra när dom har öppet hus eller vi har öppethus dagar här när gymnasieskolorna visar sina program.

Vägledare, Större stad 2

men här är det ju liksom ja på liv och död på ett helt annat sätt liksom. Och det tycker jag är svårt, har svårt att värja mig mot det här; tänk vilka konsekvenser det blir, för ibland så vill man inte riktigt ens tänka på att; "vad händer nu om dom inte klarar av det här? Liksom var... vad... ja, hur blir det då?".

Vägledare, Större stad 1

Vilket arbete görs för att stödja nyanlända ungas meningsskapande om framtiden?

Lärares arbete med framtid och karriärfrågor

- Från enstaka insatser till enstaka projekt till årlång framtidskurs
- Indirekt arbete: i undervisning och samtal
- Samarbete mellan vägledare och lärare främst om individuella elever

Vi gör väl någonting, alltså i slutet av höstterminen, det är då man väljer första gången. Och då visar vi de här filmerna från Skolverket. Alltså, vi pratar... Vi lägger någon lektion liksom, men det är inte mycket mer än så. Och sedan igen då inför att de ska välja på riktigt eller vad man ska säga, andra valet. Då är det också lite att vi pratar igen och vi tittar också hur det ser ut betygsmässigt och vad som skulle vara realistiskt och så vidare.

Sh-Lärare, Storstad

Men att väva in det när det kommer upp på tal, till exempel att prata om något yrke i något sammanhang så kan vi ju berätta vad det är för utbildning som leder till och så vidare. Men det där tror jag är ganska individuellt faktiskt

SvA-Lärare, Storstad

Vilka villkor formar det arbete som görs?

- Ramar: tid, kursplaner
- Elevernas behov och situation
- Skolledningens och lärares kunskap och engagemang

Men i min undervisning så fokuserar väl jag på läroplansmålen som är kopplade till mitt ämne, så. Det är väl det. Och det är väl det jag tänker, att det hjälper dom också i framtiden så att säga. Alltså det står ju vad vad dom ska göra i kursplanen liksom, så att det är väl den jag utgår ifrån

SvA-lärare, Friskola Större stad A

Alltså, det är ju samhällskunskapen. Vi ska ju täcka årskurs 1 till 9 på ett år, så det är ju det att vi liksom... Ja, vi måste ju välja. Vi kan inte ta med allting.

Sh-lärare, Storstad

”att dom behöver veta att det finns möjligheter så att man tänder ett hopp”

- Framtidskurs, Större Stad B
- ”Vuxengruppen”
- Ett eget ämne

Så att det är ju lite olika från år till år hur vi jobbar med här. Men först så bjuder man på en bred palett. "Vad finns det för yrken?". Det finns ju över 8000 olika yrkeskategorier i Sverige, och dom kan vi ju inte ta allihop (---) Men så börjar vi titta på Arbetsförmedlingens hemsida, det finns ju framtid.se. Vi jobbat jättemycket med datorn. Och där finns det ju också sådana här jobbgeneratorer där man kan se; "vad passar jag som?", och då måste vi ju backa ännu mer, för; "vad är det för begrepp? Vad är det för ord som dyker upp?".

SvA-lärare , Större stad B

Vad behöver de ha då? Och det var då, där hade vi väldigt mycket hjälp av Vägledaren som sa de behöver ha mer kunskap om vad de behöver i nästa steg. Vi måste rusta dom både för vuxenlivet och för nästa steg i yrkesvalen och nästa steg i studier och så här. Det är det de behöver. Så att det var egentligen lite av, av... för att peppa dom.

I början så var min roll att kunna stå för det här för som sagt det står ingenstans i någon läroplan att man ska ha ett sånt här, finns inget ämne som så.

Rektor , Större stad B

Att hitta nya vägar är att bygga vägar

det här kräver ju ett ganska stort engagemang från dom som jobbar med det här, att man tycker det här är roligt, (---) och som lärare har vi väl aldrig nog med tid, men att man måste vara engagerad, för det här är ett annat sätt att undervisa

- Engagemang
- Entreprenörskap
- Empati

Tentativa slutsatser

- Begränsade möjligheter till meningsskapande om utbildning, arbete och framtid (karriärfrågor) för eleverna i skolan
- Utan ett övergripande, strategiskt arbete, baserat på kunskap och förståelse för karriärfrågor och inkluderingens utmaningar, kan eleverna få hantera sin inkludering på egen hand.

Reflektionsfrågor

- Vilken kunskap om och förståelse för nyanländas utmaningar vad gäller karriärfrågor och inkludering finns i verksamheten: Ledning, personal? Styrkor, svagheter?
- Vilka möjligheter till meningsskapande om utbildning, arbete och framtid ges nyanlända elever i er verksamhet? Vilka kunskaper och erfarenheter får eleverna ta del av? Vilka är engagerade i detta? Styrkor, svagheter?